

Úkol B.2/ÚP

Zvyšování kultury výstavby – Evropské fórum politik architektury

Řešitelé úkolu: Ing. arch. Martin Tunka, CSc. – garant MMR
Ing. arch. Naděžda Rozmanová – garant ÚÚR
Ing. arch. Pavla Balabánová, CSc.
Ing. arch. Jana Hurníková
Ing. arch. Hana Šimková, Ph.D.

Ing. arch. Martina Hovořáková – kooperant

Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor územního plánování

ÚÚR

Ústav územního rozvoje

Brno, ÚÚR, březen 2011

Úvodní slovo:

Dokument byl zpracován Ústavem územního rozvoje z pověření Odboru územního plánování MMR ve spolupráci s kooperantkou Ing. arch. Martinou Hovořákovou za účelem přípravy návrhu *Politiky architektury ČR - národního programu stavební kultury*. Ústav územního rozvoje provedl analýzu „politik architektury“ vybraných evropských zemí, dále shrnul požadavky vyplývající z dokumentů EU, vztahujících se k problematice kvality prostředí tvořeného výstavbou, a nastínil problémy, jimiž je třeba se zabývat ke zvýšení kultury výstavby. Závěrem doporučil principy formy a koncepce pro národní dokument ČR.

Třetí část textů reaguje rovněž na výsledky společného jednání Odboru územního plánování MMR a České komory architektů, konaného dne 30. 3. 2011. Uvedenému jednání předcházely konzultace kooperantky úkolu se zástupci České komory architektů.

Obsah dokumentu

1. Vyhodnocení vybraných národních dokumentů „Politiky architektury“ členských zemí EU a doporučení vhodné koncepce/formy pro národní dokument ČR
2. Zjištění a vyhodnocení požadavků vyplývajících z dokumentů EU na jejich implementaci v ČR, které se vztahují k problematice kvality prostředí vytvářeného výstavbou
3. Identifikace nejvýznamnějších problémů kvality kultury výstavby, které by mohly/měly být předmětem národního dokumentu

1. Vyhodnocení vybraných národních dokumentů „Politiky architektury“ členských zemí EU a doporučení vhodné koncepce/formy pro národní dokument ČR

OBSAH:

1. Co je EFAP, cíle EFAP
2. Evropské dokumenty
3. Vyhodnocení politik evropských zemí
4. Kultura výstavby
5. Vyhodnocení národních dokumentů politiky architektury vybraných zemí
 - 5.1. Finsko
 - 5.2. Irsko
 - 5.3. Německo
 - 5.4. Nizozemsko
 - 5.5. Norsko
 - 5.6. Švédsko

1. Co je EFAP

Evropské fórum pro politiku architektury EFAP - European Forum for Architectural Policies, je neformální mezinárodní evropská síť expertů, která prostřednictvím politiky architektury povzbuzuje diskusi, výměnu zkušeností a propagaci politiky architektury a kultury vystavěného prostředí na evropské úrovni, prostřednictvím úrovní národních. EFAP je komplexní síť k péči a podpoře politik architektury v Evropě, spojující veřejné zájmy, profesní zájmy a zájmy kulturní.

Cíle EFAP jsou:

- podporovat důležitost (význam) architektury a územního plánování pro kvalitu života,
- podporovat iniciativy, politiku a legislativu k tomu, aby vytvořila podmínky pro lepší a trvale udržitelnou kvalitu architektury, pro města a krajinu, pro dnešní i budoucí generace,
- ztotožňovat se s inovačními přístupy v architektuře a územním plánování, které reagují na měnící se životní a pracovní podmínky, mobilitu, demografii, sociální soudržnost a občanskou spoluodpovědnost,
- spojovat instituce a jedince obhajující význam architektury a politiku architektury,
- šířit znalosti a nejlepší zkušenosti prostřednictvím setkávání expertů, veřejných akcí a publikací,
- nabádat politiky v Evropě a v členských státech EU k tomu, aby architektura hrála experimentální, integrační a inovační roli v trvale udržitelném rozvoji, v soukromém sektoru a veřejné správě (institucích),
- podporovat rezervy pro architekturu prostřednictvím Evropských politik, zvláště na výzkum, sociální soudržnost, trvale udržitelný rozvoj, kulturu a vzdělání,
- poskytovat pomoc a odbornou zkušenost zemím, které zavádějí vlastní politiku architektury,

2. Evropské dokumenty

Ministerstvo pro místní rozvoj je od roku 2010 členem EFAP a zřizovatelem Koordinační Rady Výstavby (KoRaVý) provedeným Rozhodnutím ministra č. 209/2010. Úkolem obou těles je zvyšování kultury výstavby, podporovat význam architektury a územního plánování pro kvalitu života, podporovat iniciativy, politiku a legislativu k tomu, aby vytvořila podmínky pro lepší a trvale udržitelnou kvalitu architektury, pro města a krajinu a výměna zkušeností s ostatními zeměmi. Tato oblast se stala předmětem mnohých mezinárodních úmluv, ke kterým se zavázala také Česká republika. Uvedený úkol vyplývá z dokumentů EU, kterými jsou zejména:

- a) *Rezoluce Rady EU o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C73/04),*
- b) *Závěry Rady (EU) o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05).*

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

Ad a) *Rezoluce Rady EU o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C73/04) ze dne 12. 2. 2001*

Rezoluce klade důraz na vnímání městského a venkovského prostředí, na krajinu a kulturní dědictví. Vyslovuje podporu úloze architektury a územního plánování. Požaduje zlepšování kvality staveb, a to zejména ve veřejné výstavbě. Ukládá, aby pojetí prostoru bylo zohledněno v regionálních a kohezních programech s dopadem na sociální soudržnost a vytváření pracovních příležitostí. Rezoluce pokládá dále za důležité prohlubování povědomí o hodnotě architektury, urbanismu a krajinné kultury. Mimo jiné definuje pojem architektura.

Ad b) *Závěry Rady (EU) o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05) ze dne 13. 12. 2008*

Závěry Rady vychází z Lipské charty o udržitelných evropských městech z r. 2007. Dokument zdůrazňuje nutnost využívání existujících zastavěných pozemků a budov a potřebu kontroly rozrůstání měst. Soustředí pozornost na hospodářskou dynamiku, cestovní ruch, rozvoj podnikání a kvalitu infrastruktury. Připomíná potřebu inovace udržitelného rozvoje architektury, urbanismu a tvorby krajiny a nutnost zvyšování povědomí veřejnosti o jejich úloze. Členské státy mají usilovat, aby architektura měla integrující a inovační úlohu již ve fázi návrhu projektu týkající se výstavby, územního plánování, tvorby krajiny nebo obnovy krajiny. Dokument požaduje zapojení sítě odborníků a profesionálů v oblasti architektury (např. „evropské fórum pro politiku v oblasti architektury“) do činností a konzultací ohledně problémů nebo otázek souvisejících s architekturou.

Závěry Rady vyzývají členské státy a komisi, aby společně:

- **zajistily opatření navazující na tyto závěry a v roce 2012 podaly zprávu o jejich provádění**
- **usilovaly o to, aby architektura měla v procesu udržitelného rozvoje integrující a inovační úlohu, a to již ve fázi návrhu projektu týkajícího se výstavby, územního plánování, tvorby krajiny nebo její obnovy**

3. Vyhodnocení politik architektury vybraných evropských zemí

Vnímání potřeby zvyšovat kulturu výstavby v ČR se vedle uvedených dokumentů shoduje s ideami evropských listin a úmluv, zejména Lipskou chartou o udržitelných evropských městech, Územní agendou EU, Agendou 21 apod., a především s požadavky udržitelného rozvoje.

Ústav územního rozvoje v rámci úkolu *B.2/ÚP Zvyšování kultury výstavby* vyhodnotil národní dokumenty „Politiky architektury“ vybraných členských zemí EU:

- Finska
 - Irska
 - Německo
 - Nizozemsko
 - Norsko
 - Švédsko
- Řešitelé úkolu obdrželi překlady politik uvedených zemí a zabývali se **charakterem a strukturou dokumentu**, dále **přínosy a náměty formy a obsahu** posuzovaného

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

dokumentu pro tvorbu národního dokumentu Politika architektury České republiky. Závěrem posouzení uvedli, jak dokument řeší **institucionální zabezpečení národní politiky architektury**. Hodnocení jednotlivými řešiteli je přílohou předložené zprávy a je řazeno v abecedním pořadí zemí.

Nejpřínosnější pro podmínky ČR je **finský dokument**, který je možné doporučit jako vhodný vzor pro vypracování národního dokumentu. Kapitoly obsahují stručný popis stavu, cíle a návrhy konkrétních opatření, které mají veřejné orgány přijímat pro jejich dosažení. Řešení problematiky je uloženo cíleně vždy konkrétní instituci.

Vedle finského dokumentu je možno doporučit **dokument norský**, který je strukturován formou analýz stavu, na ně navazují opatření a iniciativy. Norský dokument obsahuje šest ústředních témat, na která se zaměřuje vládní politika architektury. Norská témata jsou srovnatelná s potřebnými prioritami v ČR (snad s výjimkou posledního z nich):

- Architektura by se měla vyznačovat ekologickými a energeticky úspornými řešeními
- Města a centra populace by se měla rozvíjet v rámci architektury dobré kvality
- Vláda by měla chránit kulturní prostředí a stavební dědictví
- Architektura by měla být podporována znalostmi, kompetencí a šířením informací
- Vláda by měla vytvářet modelové vzory
- Norská architektura by měla být mezinárodně viditelná

Následování hodná je pozornost Norska ke kulturním a historickým hodnotám. Toto hledisko by mělo být v dokumentu ČR jednou z nejdůležitějších priorit.

Švédský dokument (podobně jako finský a norský) je strukturován formou analýz jednotlivých problémů a následnými návrhy a opatřeními. Švédský přístup, ale i jiné státy, upřednostňuje požadavek, aby stát šel příkladem ve výstavbě a v zadávání architektonických zakázek. Úřady se mají stát průkopníky kvality. Obce a města jsou podporována ve snaze, aby si sama stanovila svou místní politiku architektury.

Jako málo vhodný se jeví přístup **irského dokumentu**, který se opírá spíše o proklamace, je obsáhlý, málo přehledný, příliš odborný, cíle politiky jsou málo konkrétní.

Možnostem objektivního posouzení se vymyká **německý dokument**, zvláště jeho forma, neboť se nejedná o politiku architektury země, ale pouze o její podklad. Za pozornost stojí teoretická část dokumentu, zatímco hodnocení situace ve stavebnictví rychle ztrácí na aktuálnosti.

Nizozemský dokument se opírá o modelové realizace staveb. V podmínkách ČR se jeví tento přístup jako ne zcela reálný. Podnětný je způsob institucionálního zabezpečení politiky architektury.

Národní dokument České republiky – Politika architektury České republiky je vhodné formulovat tak, aby byl nadčasový, stručný, výstižný, konkrétní, s jasnou strukturou členění. Měla by být použita populární forma, aby byl dokument srozumitelný široké veřejnosti. Z hlediska institucionálního zabezpečení se jeví jako optimální možnost, jestliže je dokument zpracován ve spolupráci MMR a profesních komor, tzn. ČKA a ČKAIT, a dále rezortů, jichž se problematika dotýká. Pro dokument je třeba identifikovat problémy kultury výstavby a snažit se najít pro ně řešení.

4. Kultura výstavby

Dokument ČR, který se bude věnovat zvyšování kultury výstavby a propagaci politiky architektury, by měl vycházet ze tří zásadních otázek:

- Co je kultura výstavby?
- Kdo a co ovlivňuje kulturu výstavby?
- Jak můžeme zvýšit kulturu výstavby?

4.1. Co je kultura výstavby?

- **účelnost stavby v harmonii s formou**
- **estetická kvalita** (estetická kvalita vlastní stavby a její spolupůsobení s okolím a krajinou)
- **technický stav** (použití materiálů a technologií, kvalita provedení, životnost realizace)
- **energetická/ekonomická účinnost** (spotřeba energií a vody, nároky na likvidaci odpadů, nároky na dopravu, ekologické zatížení stavbou)
- **společenská hodnota** (architektonicky a urbanisticky hodnotné stavby, míra společenského přínosu, např. stavby pro vzdělávání, výchovu, kulturu a sport, sociální přínos – pracovní příležitosti)
- **účelnost** (potřebnost, využívání, dispoziční řešení, bezbariérovost, variabilita, možnost přestavby, nároky na provozování a udržování stavebního stavu a hygienické čistoty, spolurozhodování uživatelů)
- **územní a věcné vazby** (estetický vliv na okolí, dopravní dostupnost, napojení na technickou infrastrukturu, posílení atraktivity území, integrovaný přístup – spolupráce sektorů působících v území aj.)

Úkolem zvyšování kvality výstavby je mimo jiné posílení stavebního sektoru a jeho konkurenceschopnosti v evropském i celosvětovém měřítku. Principy jsou platné pro veřejné i soukromé stavby.

4.2. Kdo a co ovlivňuje kulturu výstavby?

- územní plánování – umístění stavby, lokace, duch místa, krajina
- právní předpisy, dotační tituly
- architekt, projektant, kodex architekta, profesionalita dodavatelů (zhotovitelů)
- aktéři v území (úředníci, odborníci, samospráva, občané, spolky)
- respekt k ochraně a rozvoji národní identity a kultury naší země, rozmanitost a bohatství památek a přírodních krás)
- estetická výchova, školy, média
- výzkum, vývoj, inovace, vzdělávání, důsledná kontrola
- mezinárodní srovnání, spolupráce

4.3. Jak můžeme zvýšit kulturu výstavby?

- nestranným rozhodováním o stavbě
- veřejné zakázky, architektonické soutěže

Mottem dokumentu o zvyšování kultury výstavby by mohlo být:

Udržitelnost výstavby = estetická hodnota + efektivnost

5. VYHODNOCENÍ NÁRODNÍCH DOKUMENTŮ POLITIKY ARCHITEKTURY VYBRANÝCH ZEMÍ

5.1. FINSKO

Název dokumentu
FINSKÁ POLITIKA ARCHITEKTURY Vládní program politiky architektury
Zpracovatel dokumentu, datum vydání
Národní rada pro architekturu (National Council for Architecture) 17. prosince 1998
Platnost dokumentu
Není uvedena

1. CHARAKTER DOKUMENTU

Dokument je stručný, přehledný, s dopadem do konkrétních opatření. Jednotlivé výstupy mají charakter rozhodnutí. Dokument je doplněn fotografiemi.

2. STRUKTURA DOKUMENTU

- definice jaká má být architektura – užitečnost, trvalost a krása
- stanovení cílů
- každý dílčí problém je v jednotlivých kapitolách stručnosti popsán a následuje jeho řešení
- řešení jednotlivých problémů je formou rozhodnutí, včetně určení instituce (např. ministerstva), která odpovídá za jeho provedení.

3. PŘÍNOSY A NÁMĚTY FORMY DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

každá kapitola obsahuje **popis stavu, cíle a návrhy konkrétních opatření**, které mají veřejné orgány přijímat pro jejich dosažení – **rozhodnutí 1 - 24**

Tento dokument, jeho členění, lze doporučit jako vzor pro vypracování dokumentu pro ČR, s tím že budou zohledněna specifika ČR.

4. PŘÍNOSY A NÁMĚTY OBSAHU DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

- **Vliv státu na architekturu**
- **Stát je vlastníkem**
- **Stát je klientem**

Stát si ponechává možnost ovlivňovat architekturu, respektive kvalitu staveb, zejména staveb veřejných, financovaných a vlastněných státem.

Vztah státu a hmotného bohatství země - většinu staveb, které mají národní hodnotu, postavil stát, nebo tyto stavby vlastní (ve Finsku vlastní stát veřejné budovy a protože je financuje, musí mít tyto stavby **nejvyšší kvalitu**).

Metody, které používají úředníci státní správy, jsou vzorové - dobrý příklad pro soukromý sektor.

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

Metody, jak je zajištěno hospodaření s veřejnými budovami – Úřad pro státní nemovitosti – je opatrovatelem a správcem státních nemovitostí a **podporuje správnou praxi u stavebních zakázek.**

Nová výstavba – **využívání formy soutěže**

Ochrana památek – pečlivá údržba prostředí budov je základem stavební kultury. Probíhají programy a školení v oblasti stavebnictví a architektury – jak používat tradiční stavební techniky a materiály a jak pomocí těchto technik navrhovat a provádět obnovu a restauraci památek.

Venkovská architektura - stanovení **odborných poradců** v oblasti venkovské architektury (hlavní architekt regionu).

Větší důraz na samosprávu - ve Finsku ruší schvalování ÚP nadřízeným orgánem - větší odpovědnost na obcích + poradce + vzdělávání ve školách.

Kulturní krajina, kterou společně tvoří stavby a životní prostředí, je neodmyslitelnou součástí hodnoty země.

5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Každá jednotlivá část problematiky je cíleně uložena jako úkol konkrétní instituci, například:

Ministerstvo školství bude zajišťovat, ... nebo - osobám, které činí rozhodnutí, voleným zástupcům a funkcionářům bude nabídnuto školení v oblasti architektury,... státní úřady a pracoviště, které zajišťují výstavbu, budou ..., atd.

Vypracovala: Pavla Balabánová

5.2. IRSKO

Název dokumentu
STÁTNÍ POLITIKA ARCHITEKTURY 2009 - 2015 Na cestě k udržitelné budoucnosti: Zajištění kvality ve vystavěném prostředí
Zpracovatel dokumentu, datum vydání
Vláda, Ministerstvo životního prostředí, kulturního dědictví a místní správy, Steering Committee (Grup) Vydáno 2009
Platnost dokumentu
2009 - 2015

1. CHARAKTER DOKUMENTU

Dokument je relativně obsáhlý a je bohatě vybaven fotografiemi. Je sestaven z patnácti klíčových prohlášení a obsahuje 45 akcí. Akce mají charakter více nebo méně konkrétních záměrů, nebo úkolů, které mají být uskutečněny.

2. STRUKTURA DOKUMENTU

Dokument se člení do šesti oddílů:

- Úvod – co předcházelo
- Strategie architektury – potřeba environmentálního výzkumu
- Potřeba podkladů a výzkumné kapacity
- Vedení příkladem – role státu – příkladná praxe
- Architektura a širší prostředí
- Vývoj poptávky po kvalitě a
- Provádění hodnocení – výroční zprávy

Jedná se, do značné míry, o obecné proklamace.

3. PŘÍNOSY A NÁMĚTY FORMY DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Členění dokumentu sestává z popisu stávajícího stavu a předcházejících etap a popisu záměrů, které budou, resp. mají být uskutečněny.

4. PŘÍNOSY A NÁMĚTY OBSAHU DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Vzhledem k rozsahu, obecným formulacím a nekonkrétnosti dokumentu nelze doporučit k využití pro politiku architektury v ČR

Vhodný je požadavek jmenovat „hlavního architekta“ pro každý okres, město, jako zastávce architektonické kvality.

5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Ministerstvo životního prostředí, kulturního dědictví a místní správy koordinuje ostatní ministerstva a instituce.

Dokument obsahuje 45 akcí, které mají být uskutečněny během jeho platnosti prostřednictvím ministerstev, veřejných orgánů a dalších státem financovaných institucí a státních agentur.

Vypracovala: Pavla Balabánová

5.3. NĚMECKO

Název dokumentu
ZPRÁVA O STAVEBNÍ KULTUŘE V NĚMECKU Výchozí situace a doporučení
Zpracovatel dokumentu, datum vydání
Spolkové Ministerstvo dopravy, výstavby a bydlení ve spolupráci se <ul style="list-style-type: none">• Spolkovým komisařem pro kulturní a mediální záležitosti• Spolkovou komorou architektů (BAK)• Spolkovou komorou stavebních inženýrů (BIK)• pracovní skupinou Německé asociace architektů, stavebních inženýrů a územních plánovačů Datum vydání: pravděpodobně 12. 2001
Platnost dokumentu
Neuvedena, zpráva má být podkladem pro "politiku architektury" v Německu

1. CHARAKTER DOKUMENTU

Zpráva o stavební kultuře v Německu není "politikou architektury" - má pro ni být podkladem. Německé Ministerstvo dopravy, výstavby a bydlení zahájilo program nazvaný „**Iniciativa pro architekturu a stavební kulturu**“, který se zaměřuje na veřejnou diskusi o kvalitě plánování a stavebnictví v Německu. Iniciativa má být impulsem a platformou pro dialog a Zpráva odráží příspěvky všech účastníků k tomuto dialogu.

V dokumentu převažuje velmi obsáhlá analytická část stavu stavebnictví a stavební kultury v Německu, cca 10 let stará. Dokument obsahuje rovněž stručné charakteristiky některých "politik architektury" evropských zemí. Na závěr jsou formulována doporučení a opatření pro žádoucí usměrnění budoucího vývoje.

2. STRUKTURA DOKUMENTU

Ve zprávě je podána analýza stavu stavební kultury v Německu; v jejím závěru jsou formulována doporučení s cílem zlepšit situaci ve stavebnictví, vytvořit kvalitní stavební kulturu a zvýšit povědomí veřejnosti o významu zastavěného prostředí.

Dokument sestává ze dvou hlavních částí s následující strukturou:

Analýza výchozí situace

Definování stavební kultury

Sociální tendence

Městský rozvoj

Plánování a proces výstavby

Investoři, developeři a stavební průmysl

Profese související s plánováním

Stavební kultura a veřejnost

Zachování tradic

Podpora stavební kultury

Politiky stavební kultury v Evropě

Doporučení a opatření

- Co by měl udělat stát
- Co by měl udělat veřejný sektor
- Co by měly dělat místní orgány státní správy
- Co by měli udělat investoři/developpeři ze soukromého sektoru
- Co by měli udělat územní plánovači a jejich asociace
- Co by měl udělat stavební průmysl
- Co by měly udělat školy a vzdělávací zařízení
- Co by měli udělat všichni

3. PŘÍNOSY A NÁMĚTY FORMY DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Zpráva o stavební kultuře v Německu je podkladovým analytickým materiálem pro budoucí "politiku architektury", nelze proto její strukturu použít pro "politiku architektury ČR". Struktura závěrečné části "Doporučení a opatření" (viz výše) se však jeví vhodná i pro české podmínky.

4. PŘÍNOSY A NÁMĚTY OBSAHU DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Ve zprávě jsou dobře pojednány zejména:

- Definování stavební kultury
Cit.: Pojem „stavební kultura“ popisuje proces vývoje zastavěného prostředí a náš přístup k němu. Zahnuje plánování, výstavbu, rekonstrukci a údržbu. Stavební kultura je nedělitelná. Neomezuje se pouze na architekturu. Zahnuje rovněž stavební inženýrství, územní a regionální plánování, krajinnou architekturu a rovněž veřejné umění. Kvalita stavební kultury je přímo úměrná odpovědnosti, kterou pociťuje celá společnost za zastavěné prostředí a za jeho údržbu.
- Společenské změny na přelomu tisíciletí a jejich odraz v zastavěném prostředí
- Organizace územního plánování a výstavby v Německu
- Povědomí veřejnosti o kvalitě prostředí
- Náměty ke zlepšení stavební kultury v Německu

Shrnutí "analýzy výchozí situace" v Německu: Vzhledem k tomu, že více než 90% města je již postaveno, se stavební aktivita se přesouvá k rekonstrukcím vnitřních částí sídel a údržbě infrastruktury. Stavebnictví a územní plánování bude muset reagovat na populační úbytek, stárnutí obyvatel a snahu o sociální separaci. Německo vidí budoucí cestu ve zvyšování kvality staveb, veřejných prostranství a exportu stavebních a projekčních kapacit.

Komentář: Domnívám se, že situace v České republice bude již za několik let obdobná!

5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Stavební zákon Spolkové republiky Německo stanoví podmínky pro regulovaný územní rozvoj v městech a obcích. **Stavební úřady** musí chránit veřejné zájmy.

Na úrovni místních samospráv je utváření prostředí ve všech zhruba **14000 obcích** v Německu prováděno hlavně individuálně, s institucionalizovanou účastí občanů. Místní úřady jsou schopny prosadit své vlastní cíle v oblasti rozvoje před cíli investorů/developerů a do určité míry ovlivnit i architektonický návrh budov.

Na začátku 70. let minulého století byl zaveden **zvláštní nástroj** (v dokumentu blíže nespecifikován), který napomáhá regeneraci měst. Existující historické budovy jsou chráněny a udržovány a nejsou bourány, aby uvolnily prostor pro novou výstavbu, jak to bylo dříve obvyklé.

Na rozdíl od jiných evropských zemí jsou popisy pracovní funkce „architekt/návrhář interiérů“, „zahradní a krajinný architekt“, „územní architekt/projektant“ a rovněž „technický poradce“ chráněny státními právními předpisy upravujícími činnost architektů a stavebních inženýrů a smí být používány pouze odborníky, kteří jsou registrováni v příslušných odborných státních komorách.

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

Shrnutí "doporučení a opatření": Veřejný sektor by měl jít příkladem v realizacích kvalitní výstavby, profesní odborníci by měli pociťovat vyšší zodpovědnost za zastavěné prostředí a obyvatelé by si měli být vědomi, jak místo, kde žijí, ovlivňuje jejich životy a aktivně ho spoluvytvářet.

Komentář: Doporučení se vztahují zejména ke zkvalitnění činnosti stávajících institucí a dalších aktérů ve výstavbě a územním rozvoji, nenavrhuje se zřízení institucí nových.

Vypracovala: Jana Hurníková

5.4. NIZOZEMSKO

Název dokumentu
Nizozemsko AKČNÍ PROGRAM PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ A KULTURY ARCHITEKTURA A BELVEDERE POLICY 2005 – 2008
Zpracovatel dokumentu, datum vydání, zdroj
Společně jednotlivá ministerstva. Projektová skupina (Akčního programu prostorového plánování a kultury). Září 2005. http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs%5Cnetherlands2008.pdf
Platnost dokumentu
Období 2005 – 2008.

1. CHARAKTER DOKUMENTU

Stručný dokument (třetí v řadě), časově omezený. Rozsah 16 stran. Obrazové doplnění.

Dokument obsahuje politické deklarace, je poměrně stručný.

Každá generace **staví na historických základech, které zdědí.**

Dokument prosazuje **dva faktory**: projektové studie a efektivní realizace.

Novým prvkem zavedeným v dokumentu je sada deseti velkých projektů, jež slouží jako vzor pro další projekty (nejsou součástí dokumentu). **Sama vláda plní svou roli** a přispívá tak k věci vedena heslem „dálej, co hlásáš“. Každé ze zúčastněných ministerstev (celkem 7) přijalo nejméně jeden projekt a **Kancelář hlavního architekta vlády se zaručila za architektonickou kvalitu** a za zapojení různých oborů designu **již od raných fází projektu**. Modelové projekty jsou **financovány z fondů všech zúčastněných ministerstev**.

Tyto projekty zahrnují **městská i venkovská území**.

Zachování kulturního dědictví – projektová kancelář **Belvedere** (zřízená v roce 2000). Hraje roli koordinátora v uplatňování této politiky.

Společná práce je výsledkem společných snah sedmi ministerstev. Všechny tyto **resorty jsou spoluzodpovědné** za efektivní uplatňování tohoto programu.

2. STRUKTURA DOKUMENTU

SPOJENÍ POLITIKY ARCHITEKTURY A ZÁSAD BELVEDERE POLICY

- Politika architektury
- Belvedere policy (projektová kancelář)

HLAVNÍ MYŠLENKY

- Projektové studie
- Uvádění do praxe

AKCE

- Modelové projekty
- Statutární rámec
- Investiční programy
- Rozvoj pobídek, podpory a znalostí

SPOLEČNÁ PRÁCE NA PROSTOROVÉ KVALITNĚ

- Centrální vláda

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

- Místní samosprávy
- Hlavní architekt vlády a Výbor vládních poradců
- Projektová kancelář Belvedere
- Architektonické a památkové organizace

FINANČNÍ INVESTICE

3. PŘÍNOSY A NÁMĚTY FORMY DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Vzhledem ke stručnosti a odlišným politickým podmínkám není dokument z pohledu jeho formy vhodným příkladem pro obdobný dokument v ČR.

4. PŘÍNOSY A NÁMĚTY OBSAHU DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Vzhledem ke stručnosti a odlišným politickým podmínkám není dokument z pohledu jeho obsahu vhodným příkladem pro obdobný dokument v ČR.

Jako přínos by mohla být spolupráce a koordinace vládního i nevládního sektoru.

5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Jedná se o **společnou koordinaci centrální vlády** (výsledek společných snah sedmi ministerstev, resorty spoluzodpovědné, každé ministerstvo díl odpovědnosti), **místní samosprávy** (modelové projekty účast těchto úřadů přímo zahrnují), **hlavního architekta vlády a Výboru vládních poradců** (poskytovat vyžádané i nevyžádané rady, garantovat kvalitu legislativy, podporovat vzdělávání atd.), **projektové kanceláře Belvedere** (kulturní historie, plánování a design s vytvářením politické linie a uváděním do praxe) a **architektonické a památkové organizace** (mají dostatečnou volnost, aby si samy určovaly své směřování a uskutečňovaly své cíle). Dále **prováděcí organizace, profesní asociace, znalostní instituce a stavebníci**.

Vypracovala: Hana Šimková

5.5. NORSKO

Název dokumentu
Norsko ARCHITECTURE.NOW NORSKÁ POLITIKA ARCHITEKTURY
Zpracovatel dokumentu, datum vydání, zdroj
Vydalo Ministerstvo kultury a církevních záležitostí. Spolupráce – 13 ministerstev a řada technických a odborných specialistů. Srpen 2009. http://www.regjeringen.no/en/dep/kkd/Documents/reports-and-plans/plans/2009/architecturenow.html?id=574549
Platnost dokumentu
Neuvedeno období.

1. CHARAKTER DOKUMENTU

Rozsáhlý dokument, časově neomezený. Rozsah 111 stran. Bohaté obrazové doplnění s popisy.

Vládní dokument, který stanovuje široký koncept architektury. Na dokumentu spolupracovalo 13 ministerstev a řada technických a odborných specialistů.

První dokument politiky architektury takového rozsahu předložený v Norsku.

„Politika“ je všeobecná, neplatí pouze určité období, protože pravidla by měla být stále stejná. Dokument je dovedený do nejpodrobnějších detailů.

Jsou zde **zdůrazněny oblasti odpovědnosti ministerstev** v politice architektury.

Obsahuje konkrétní opatření a iniciativy v jednotlivých okruzích problémů.

Tento dokument popisuje tři hlavní výzvy, kterým architektura čelí – **udržitelnost a klima, změny a transformace, znalosti a inovace**.

Dokument obsahuje **šest ústředních témat**, na která se zaměřuje vládní politika architektury:

- Architektura by se měla vyznačovat **ekologickými a energeticky úspornými řešeními**
- Města a centra populace by se měla rozvíjet v rámci **architektury dobré kvality**
- Vláda by měla **chránit kulturní prostředí a stavební dědictví**
- Architektura by měla být **podporována znalostmi, kompetencí a šířením informací**
- **Vláda by měla vytvářet modelové vzory**
- Norská architektura by **měla být mezinárodně viditelná**

Ústřední oblasti a různá opatření a iniciativy jsou **popsány v jednotlivých kapitolách** (ze struktury dokumentu, který je podrobně vypsán – viz bod Struktura dokumentu – je jednoznačně vidět úhel záběru sledovaných témat). Vzhledem k jednoznačnosti obsahu není nutné tato témata dále komentovat.

Dokument definuje vize – dobrá architektura by měla **přispívat k vysoké kvalitě života** a poskytovat **atraktivní, funkční a univerzálně projektované stavby a okolní prostředí**; měla by **vyjadřovat společnou kulturu a identitu**; měla by **přispívat k veřejnému prospěchu, udržitelnosti a vytváření hodnot** a měla by **podněcovat uchování hodnot a obohacení**. Politika architektury by se měla **zaměřovat na celistvost a kontinuitu** našeho fyzického okolního prostředí.

Dokument se mj. odvolává na **Zákon o územním plánování a stavebním řádu**, který stanovuje **směrnice pro architektonickou kvalitu** a používá pojmy: estetický návrh okolního prostředí, vizuální kvalita, architektonický návrh a stavební praxe.

2. STRUKTURA DOKUMENTU

Dokument je strukturován formou analýz – popisu stavu. Na ně navazují opatření a iniciativy.

ÚVOD

- Vláda chce podporovat architekturu
- Další práce
- Vize
- Co je architektura?
- Architektonická kvalita
- Architekti a další profesní skupiny

ROLE ARCHITEKTURY

- Architektura veřejných staveb
- Norské plánování a stavitelství
- Trendy
- Potřeba státní politiky architektury, která překleneje rozpory veřejného sektoru

HLAVNÍ VÝZVY

- Udržitelnost a klima
- Změna a transformace
- Znalosti a inovace

ARCHITEKTURA BY MĚLA VOLIT EKOLOGICKÁ A ENERGETICKY ÚSPORNÁ ŘEŠENÍ

- Udržitelnost a klima
- Ekologicky šetrné stavby
- Regulační rámec pro ekologicky šetrnou architekturu

OPATŘENÍ A INICIATIVY

Je třeba snížit spotřebu energie

- Nový environmentální akční plán pro bytovou výstavbu a stavební sektor 2009
- Zpřísnění energetických požadavků ve stavebních předpisech
- Hodnocení životního prostředí na základě životního cyklu
- Pasivní domy
- Program úspor energie
- Program využití bioenergie
- ENOVA
- Města budoucnosti
- Expozice město a bydlení Oslo-drammen
- Využití energie ve veřejném sektoru
- Dřevo jako ekologický a obnovitelný materiál
- Analýza skleníkových plynů
- Energetické označení staveb

Ekologicky vhodná výstavba by se měla vyplatit

- Ekologicky šetrná doprava

Rozvoj a přenos znalostí a zkušeností

- Vizualizace klimatických změn

MĚSTA A CENTRA POPULACE BY SE MĚLA ROZVÍJET V RÁMCI ARCHITEKTURY DOBRÉ KVALITY

- Kvalita našeho okolního prostředí
- Udržitelný rozvoj měst a center populace
- Urbanistická kultura a rozmanitost
- Dostupnost pro všechny občany a univerzální design
- Prevence kriminality

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

- Odborné vedení a angažovanost

OPATŘENÍ A INICIATIVY

Místní orgány by měly být povzbuzovány k dobrému plánování

- Nový zákon o územním plánování a stavebním řádu – důležitá podmínka pro komplexní plánování
- Kompetence a odborné funkce
- Projekty rozvoje lokálních komunit
- Více ekologické dopravy
- Ekologické kvality v krajině

Šíření informací a poradenská činnost by měly přispívat ke zvyšování znalostí a větší angažovanosti

- Znalosti o architektuře a stavební a ekologické projekty
- Poradenská činnost
- BYLAB
- Digitální stopy dětí
- Zdraví a okolní prostředí

Pro dosažení dobrého východiska k rozhodování je třeba stimulace

- Lepší kvalita a komunikace se systémem BYGGSØK
- Vyhledávání kulturního dědictví
- Historické městské oblasti
- Minimalizace negativních rušivých vlivů v krajině

Univerzální design – nezbytný předpoklad

- Zpřísnění předpisů pro dostupnost
- Dostupnost v dopravě
- Směrnice a zprávy o univerzálním designu

VLÁDA BY MĚLA CHRÁNIT KULTURNÍ PROSTŘEDÍ A STAVEBNÍ DĚDICTVÍ

- Rozmanitost
- Existující stavby
- Nové stavby v historickém prostředí
- Ochrana stavebního dědictví: funkce vlády při vytváření modelových vzorů

OPATŘENÍ A INICIATIVY

Vládou vlastněné památky kulturního dědictví

Správa a využití staveb kulturního dědictví

- Pevnosti
- Historie norského petrochemického průmyslu a energetických a vodních zdrojů
- Zemědělské stavby a krajina

Zvyšování znalostí o údržbě historických staveb

- Důležité stavby a infrastruktura budou chráněny a uvedeny do dobrého stavu
- Staré kostely

ARCHITEKTURA BY MĚLA BÝT PODPOROVÁNA ZNALOSTMI, KOMPETENCÍ A ŠÍŘENÍM INFORMACÍ

- Důraz na rozvoj znalostí
- Široký prostor pro účast
- Širší a hlubší znalosti

OPATŘENÍ A INICIATIVY

Bude stimulován rozvoj znalostí

- Stav znalostí a potřeby výzkumu v oblasti architektury

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

- Centra pro výzkum ekologicky šetrné energie (FME)
- Zkoumání možnosti zřízení „centra pro mezioborový výzkum vytváření ekologičtějšího a zdravějšího okolního prostředí“
- Vybudování centra pro teorii a historii architektury
- Architektonický výzkum zaměřený na inovace a vycházející z praxe
- Budou posíleny znalosti o architektuře
- Lepší spolupráce s univerzitami a vysokými školami

Vzdělání musí počítat s novými výzvami

- Nepřetržité šíření informací
- Zvyšování kompetence v univerzálním designu

Prostor pro šíření informací a pro diskuzi

- Housing bank – národní kompetenční centrum a místo pro výměnu informací
- Další rozvoj norského centra designu a architektury v DOGA / Norsk Form
- Oslo triennale
- Národní muzeum umění, architektury a designu
- Innovation norway

Mladí architekti

- European
- Spolupráce mezi mladými a zkušenými architektky – program divokých karet

VLÁDA BY MĚLA VYTVÁŘET MODELOVÉ VZORY

- Vláda jako zadavatel stavebních zakázek
- Vláda poskytuje regulační rámec
- Vláda jako inspirátor

OPATŘENÍ A INICIATIVY

Role veřejného sektoru jako zadavatele stavebních zakázek

- Soutěže o vládní zakázky
- Směrnice pro architektonickou kvalitu
- Nákup ekologicky šetrných služeb
- Cílevědomá kulturní politika pro veřejné prostory a stavby
- Rada pro architekturu ozbrojených sil
- Národní turistické trasy
- Infrastruktura
- Zajištění kritérií rozvoje krajiny prostřednictvím koncesí na energetické projekty
- Financování kulturních staveb a sportovních zařízení

Vláda bude podporovat spolupráci a testovat nová řešení

- Architektonické ceny
- Výběr dodavatele a inovace
- Pilotní projekty
- Modelové projekty
- BIM – nástroj pro plánování

NORSKÁ ARCHITEKTURA BY MĚLA BÝT MEZINÁRODNĚ VIDITELNÁ

- Norská architektura: pozitivní obraz
- Marketing norské architektury
- Usnadnění

OPATŘENÍ A INICIATIVY

Mezinárodní profilace norské architektury je prioritou

Profilace norské architektury by měla být pozitivní pro průmysl

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

Norská architektura by se měla prezentovat na mezinárodních fórech

- Vládní budovy v zahraničí

Oblasti odpovědnosti ministerstev v politice architektury

- Ministerstvo pro otázky dětí a rovnoprávnosti
- Ministerstvo pro obnovu a veřejnou správu
- Ministerstvo obrany
- Ministerstvo zdravotnictví a pečovatelských služeb
- Ministerstvo místní správy a regionálního rozvoje
- Ministerstvo kultury a církevních záležitostí
- Ministerstvo školství a výzkumu
- Ministerstvo zemědělství a potravin
- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo obchodu a průmyslu
- Ministerstvo petrochemického průmyslu a energetiky
- Ministerstvo dopravy a komunikací
- Ministerstvo zahraničních věcí

3. PŘÍNOSY A NÁMĚTY FORMY DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Z hlediska formy je tento dokument inspirativní pro obdobný dokument v ČR (z pohledu rozsahu je nadstandardní, což je dáno pravděpodobně tím, že je v Norsku první svého druhu).

Forma analýzy situace v jednotlivých okruzích a následné konkrétní opatření a iniciativy by mohly být zachovány i pro tvorbu dokumentu ČR.

4. PŘÍNOSY A NÁMĚTY OBSAHU DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Z hlediska obsahu je i přes odlišné vstupní podmínky tento dokument inspirativní pro obdobný dokument v ČR.

V rámci obsahu jsou uvedeny konkrétní opatření a iniciativy.

V rámci celého procesu je významná **zainteresovanost občanů**.

Nezajímavý je tzv. kodex architekta (kvalita, rychlost, odpovědnost, etika, respekt, střet zájmů, dobrá pověst apod.).

Norsko má silnou technickou a architektonickou tradici v infrastrukturálních projektech. Pro ČR by tento směr mohl být inspirací z pohledu např. **Evropské cesty industriálního dědictví** (ERIH).

Hledisko kulturního prostředí a historického dědictví ČR by mělo být v dokumentu jednou z důležitých priorit. Ústřední seznam kulturních památek vede v současné době něco přes 40 000 kulturních památek, 12 památek UNECSO, 272 národních kulturních památek, 293 městských památkových rezervací a zón a 272 vesnických památkových rezervací a zón. Tato historická hodnota je specifická a je nutné ji respektovat v návaznosti na zajištění funkčnosti, využití, kvality pro život i zapojování nových architektonických struktur.

Další přínosy viz bod Charakter dokumentu.

5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Důležité je ujasnit, kdo bude zpracovatelem dokumentu (Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo kultury, Česká komora architektů, spolupráce ostatních institucí apod.) Kdo na sebe převezme roli koordinátora, popř. kontrolora opatření a iniciativ?

Významná je **role architekta v obcích**, komunikace s orgány obce a s veřejností.

Vypracovala: Hana Šimková

5.6. ŠVÉDSKO

Název dokumentu
Švédsko ARCHITEKTURA A POLITIKA ŠVÉDSKÁ POLITIKA ARCHITEKTURY V LETECH 2010 – 2015
Zpracovatel dokumentu, datum vydání, zdroj
Švédská asociace architektů. Říjen 2009. http://www.arkitekt.se/s63455
Platnost dokumentu
Období 2010 – 2015.

1. CHARAKTER DOKUMENTU

Rozsáhlejší dokument, časově omezený. Rozsah 88 stran. Obrazové doplnění.

Politika je pojata jako **publikace** přitažlivá i pro laickou veřejnost.

První dokument (akční program pro architekturu, tvorbu a design) byl již od roku 1998.

Dokument ukazuje konkrétní řešení a na příkladech kvalitně vedených projektů a postupů ukazuje, jak se dá dosáhnout předpokladů pro dobré životní podmínky.

Dokument dává **důraz na obnovitelné zdroje, udržitelný rozvoj, pečlivé plánování** a vnímá architekturu s těmito jevy jako úzce propojenou (dobře navržené prostředí přitahuje jak lidi, tak podniky, navrhování tak, aby vyhovovalo měnícím se potřebám a vybavení energeticky úspornými systémy, to zakládá na zdravé vlastnické vztahy a zaručuje růst hodnot).

Zodpovědní **vlastníci nemovitostí zaujímají postoj architektů** a přiznávají zásadní důležitost architektonickému designu ve spojení s **rozvojem a zhodnocením svých investic do nemovitostí**. Architektura ovlivňuje **finanční kalkulace na trhu s nemovitostmi**.

Důraz na **efektivní dialog mezi politikou a trhem o shodě** („architektura je politika“).

Stát má jít ve výstavbě a v zadávání architektonických zakázek **příkladem**. **Úřady** zabývající se celostátní výstavbou, stavebním inženýrstvím a správou nemovitostí **se musejí stát průkopníky kvality**. **Obce a města** mají podporu, aby si **sama stanovila svou místní politiku architektury**.

Rozlišuje **město, krajinu ve městě i mimo něj**. Krajina je důležitou vlastností švédských měst. Klade důraz na podporu vlastní iniciativy občanů a nastartování zemědělství a zásobování potravinami na místní úrovni. Není opomenuta **otázka komunikací** – efektivní dopravní systémy, vysoká míra dopravní obslužnosti v návaznosti na udržitelný rozvoj. Prostředí dopravních systémů musí být informativní, bezpečné a musí počítat s **přestupy mezi jednotlivými druhy přepravy**. Dopravní systémy s ohledem na lidi, kteří ve městech i mezi nimi bydlí.

Dokument se mj. zabývá **integrací, sociálními aspekty, bezpečností měst**. Kultura architektury je podstatná i v otázkách bydlení. **Rostoucí zastoupení starších osob** vyžaduje zvláštní iniciativy, jež seniorům umožní zajistit si bydlení bez nutnosti spoléhat se na více institucionalizované formy bydlení. Zlepšení bytové situace **pro mladé lidi**.

Udržitelná výstavba – nová technická řešení, technologie, ekonomika apod. (cíl kvalita – dobré zastavěné prostředí, které má poskytovat „**prožitek krásy a pohody**“, a musí být různorodé). Udržitelnost se také týká času. Postavit budovu správně hned od počátku je lepší, než to dělat nadesetkrát. Levný dnes, ale drahý na provoz – to není správný postup. Opak – **drahý dnes, ale levný do budoucna** – může být dobrou cestou.

Památkové dědictví – mít na paměti, že co stavíme dnes, bude dědictvím zítřka. Dědictví opatrujeme a chráníme. Mít na paměti, že to, co po sobě zanecháváme dnes, by mělo mít svou hodnotu a mělo by být užitečné i pro budoucí generace.

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

Neopomíjena by neměla být **znalost o architektuře** (studijní programy, vzdělávání nejen odborníků, dostatek výzkumných pracovišť apod.). Odpovědnost a zprostředkování o kvalitní architektuře už na školách. Děti si osvojí solidní základ, aby se naučily zodpovědnosti a aby uměly požadovat kvalitu.

Zakázky plánování a architektonických služeb musejí být vždy založené na kritériu kvality. Architektonické služby nesmějí být nikdy vybírány na základě nejnižší ceny („na kvalitu se hledí dlouho poté, co je cena zapomenuta“).

2. STRUKTURA DOKUMENTU

Dokument je strukturován formou analýz jednotlivých problémů – popis stavu a poté návrhy a opatřeními Švédské asociace architektů pro jednotlivé instituce.

- PŘEDMLUVA
- KVALITA ŽIVOTA A UDRŽITELNÝ ROZVOJ
- HODNOTA A RŮST
- PODNĚTY A ODPOVĚDNOST
- ARCHITEKTURA KOLEM NÁS
- MĚSTO
- MĚSTSKÁ KRAJINA
- KOMUNIKACE
- INTEGRACE
- BYDLENÍ
- UDRŽITELNÁ VÝSTAVBA
- DĚDICTVÍ
- ZNALOSTI
- VÝVOZ
- ZAKÁZKY A KVALITA
- ŠVÉDSKÁ ASOCIACE ARCHITEKTŮ

3. PŘÍNOSY A NÁMĚTY FORMY DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Z hlediska formy je tento dokument inspirativní pro obdobný dokument v ČR. To znamená analýza situace v jednotlivých okruzích (tématech) a následné konkrétní návrhy.

4. PŘÍNOSY A NÁMĚTY OBSAHU DOKUMENTU PRO NÁRODNÍ DOKUMENT ČR

Z hlediska obsahu je i přes odlišné vstupní podmínky tento dokument inspirativní pro obdobný dokument v ČR.

V rámci obsahu jsou uvedeny konkrétní úkoly a návrhy.

Významná je **zainteresovanost občanů**.

Zajímavým aspektem je **promísení stavební činnosti** tak, aby ve všech částech města byly přítomny různé druhy bydlení, škol, služeb, kulturního vyžití a kvality venkovského prostředí – **směřuje k integraci**.

Budovat **jedinečné objekty v zanedbaných oblastech**, čímž se mezi místními lidmi posílí pocit sounáležitosti s celým městem.

Pořádat soutěže a veletrhy, sestavovat programy, orientovat se na ekologicky vyhovující výstavbu.

Definovat a chránit památkovou hodnotu stávajících budov a **klást důraz na hodnotu dědictví teprve plánovaných staveb**. Uchovávat památkovou hodnotu krajiny a pečovat o ni.

Developeři a stavebníci, správci nemovitostí, podnikatelé i techničtí konzultanti, ti všichni musejí mít **základní znalosti o architektuře**, aby uměli v rámci svých oborů správně rozhodovat a zaujímat správná stanoviska. Využívat architekturu jako učební materiál.

Vývoz, myšleno pozitivní image co do zaměření pozornosti na rozvoj s ohledem na podmínky, které vyžadují lidé, příroda a prostředí. **Projekty, které přitahují pozornost** návštěvníků z řad profesionálů z celého světa.

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

Architektova **schopnost splnit úkol, odbornost, zkušenost, způsobilost a tvořivost má větší váhu než účtovaná částka**. Proces **architektonické soutěže** vzbuzuje zájem u veřejnosti, uživatelů, politiků a všech zúčastněných stran a může být využita pro sdělování a posílení rozhodnutí týkající se projektu. Proces soutěže vytváří prostor pro formování názorů a marketing.

Další přínosy viz též bod 4. Charakter dokumentu.

5. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

U každého bodu jsou **Návrhy Švédské asociace architektů pro vládu a Riksdag** nebo **Návrhy Švédské asociace architektů pro místní politiky v městských a krajských zastupitelstvech** nebo **Návrhy Švédské asociace architektů pro městské politiky**.

Významná role Švédská asociace architektů (autor dokumentu).

Vypracovala: Hana Šimková

6. Závěr

Závěrem je nutno uvést, že Ministerstvo pro místní rozvoj a Česká komora architektů jako členové Evropského fóra pro politiky architektury za Českou republiku, se podstatným způsobem přičinily o přijetí zásadních evropských dokumentů a usnesení, mezi kterými lze například vyjmenovat právě:

- **Usnesení Rady Evropské unie o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C 73/04).**
- Lipská charta o udržitelných evropských městech, dohodnuta u příležitosti neformální schůze ministrů na téma městský rozvoj a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. května 2007
- **Závěry Rady EU o architektuře:** přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)
- Marseilleská deklarace „Udržitelné a otevřené město“ - závěrečné prohlášení ministrů členských států EU odpovědných za rozvoj měst, Marseille dne 25. listopadu 2008

Završením těchto aktivit a iniciativ by mělo být dosažení cíle – přijetí dokumentu **Politika architektury ČR – národní program stavební kultury** jako vládního usnesení.

Přijetím dokumentu Politika architektury ČR - národní program stavební kultury by se Česká republika zařadila mezi země, jejichž vlády se výslovně přihlásily k vědomé odpovědnosti za utváření krajiny a urbánního prostředí a deklarovala by, že v souladu s usnesením Rady EU přikládá tvorbě kvality městského a venkovského prostředí patřičný význam.

Je nutno zdůraznit, že připravovaná politika architektury je v souladu s již přijatými politikami v ČR a je chápána v souvislostech a pozitivní synergii zejména s:

- Politikou územního rozvoje České republiky (usnesení Vlády ČR ze dne 20. 7. 2009 č. 929 o Politice územního rozvoje České republiky 2008)
- Zásadami urbánní politiky schválené usnesením vlády ze dne 10. května 2010 č. 342
- Strategií regionálního rozvoje ČR schválenou usnesením vlády ČR č. 560 ze dne 17. 5. 2006 (pro roky 2007 – 2013)

Prostřednictvím vlastního národního programu stavební kultury by mělo být dosaženo uplatňování kvalitní politiky architektury tolik potřebné pro rozvoj měst, venkova a kulturní krajiny s respektem k národním a místním specifikům jednotlivých oblastí v České republice.

Vypracovala: Ing. arch. Naděžda Rozmanová a Ing. arch. Martina Hovořáková

2. Zjištění a vyhodnocení požadavků vyplývajících z dokumentů EU na jejich implementaci v ČR, které se vztahují k problematice kvality prostředí vytvářeného výstavbou

OBSAH:

1. Odůvodnění programu národní politiky architektury ve vztahu k mezinárodním závazkům
2. Přehled evropských dokumentů a mezinárodních úmluv
3. Vyhodnocení vybraných evropských dokumentů a mezinárodních úmluv
 - 3.1. Rezoluce Rady EU 2001/C 73/04
 - 3.2. Konference EFAP 2005
 - 3.3. Lipská charta
 - 3.4. Marseillská deklaráce
 - 3.5. Závěry Rady EU 2008/C 319/05
 - 3.6. Konference EFAP 2009
 - 3.7. Stockholmská deklaráce

1. Odůvodnění programu národní politiky architektury ve vztahu k mezinárodním závazkům

S koncem 20. století se začíná v evropském kontextu dostávat větší pozornosti povaze a významu kvality vystavěného prostředí a kvalitě krajiny vůbec. Do popředí zájmu se zprvu dostává péče o přírodní a kulturní dědictví obecně a potažmo též péče o dědictví architektonické. Tato oblast se stala předmětem mnohých mezinárodních úmluv, ke kterým se zavázala také Česká republika.

Debata o významu kvalitního vystavěného prostředí se začala v evropských institucích rozvíjet cíleně až v roce 1999 za finského předsednictví EU, kdy se na Evropském setkání o architektuře (European Meeting on Architecture 1999) poprvé sešli zástupci všech členských států tehdejší patnáctky a Norska, aby formulovali základní cíle v oblasti architektury, zejména nutnost zabezpečovat právo občanů na kvalitní architekturu a životní prostředí, podporovat šíření architektonické kultury, vytvořit evropský poradní orgán pro spolupráci členských států v oblasti architektury a zajistit, aby byla kvalita architektury zohledněna také v evropských politikách z jiných oblastí.

K vytvoření evropského poradního orgánu v oblasti architektury došlo záhy, během francouzského předsednictví EU v roce 2000. Od této doby probíhá mezivládní spolupráce členských států EU v otázkách architektury v rámci konferencí pořádaných **Evropským fórem pro politiky architektury (European Forum for Architectural Policies - EFAP)**. Mezi hlavní úkoly fóra patří udržovat trvalou spolupráci členských států EU v oblasti architektury a rozvíjet iniciativy vedoucí k podpoře architektury, krajinářské architektury a územního plánování v rámci všech oblastí evropských institucí.

V roce 2001 bylo přijato **Usnesení Rady Evropské unie o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C 73/04)**. Došlo tím k završení mnohaletého společného úsilí členských a přidružených států EU (včetně České republiky) o uznání podpory kvalitní architektury a životního prostředí jako jednoho ze zásadních programů politik Evropské unie.

Na konferenci Evropského fóra pro politiky architektury konané při příležitosti setkání ministrů kultury EU v červnu roku 2005 v Lucemburku, byly postulovány kroky vedoucí k naplňování zmíněného Usnesení Rady EU. Opakovaně byla připomenuta potřeba přijmout a uplatňovat řízené a cílené vládní politiky směřující ke zvýšení podpory kvalitní architektury, krajinářské architektury a územního plánování v rámci celé společnosti. Na konferenci byly prezentovány výsledky průzkumu o stavu naplňování rezoluce z roku 2001.

V roce 2008 byly přijaty **Závěry Rady EU o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)**, které vychází z Lipské charty o udržitelných evropských městech z r. 2007. Je zde zdůrazněna nutnost využívání existujících zastavěných pozemků a budov a potřeba kontroly rozrůstání měst. Soustředí se pozornost na hospodářskou dynamiku, cestovní ruch, rozvoj podnikání a kvalitu infrastruktury. Připomíná se potřeba inovace udržitelného rozvoje architektury, urbanismu a tvorby krajiny a nutnost zvyšování povědomí veřejnosti o jejich úloze. Členské státy mají usilovat, aby architektura měla integrující a inovační úlohu již ve fázi návrhu projektu týkající se výstavby, územního plánování, tvorby krajiny nebo obnovy krajiny. Požaduje se zapojení sítě odborníků a profesionálů v oblasti

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

architektury (např. „evropské fórum pro politiku v oblasti architektury“) do činností a konzultací ohledně problémů nebo otázek souvisejících s architekturou.

2. Přehled evropských dokumentů a mezinárodních úmluv,

ke kterým se zavázala Česká republika. Jsou to zejména:

- Úmluva o biologické rozmanitosti ze dne 5. června 1992, sjednaná v Rio de Janeiru,
- Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť ze dne 19. září 1979, sjednaná v Bernu,
- Evropská úmluva o krajině ze dne 20. října 2000, sjednaná ve Florencii,
- Úmluva o ochraně světového přírodního a kulturního dědictví ze dne 21. listopadu 1972, sjednaná v Paříži,
- Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídlišť (Benátská charta) ze dne 25. až 31. května 1964, sjednaná v Benátkách,
- Evropská charta o architektonickém dědictví ze dne 21. až 25. října 1975, sjednaná v Amsterdamu,
- Doporučení týkající se záchrany historických a tradičních celků a jejich role v současném životě ze dne 26. listopadu 1976, sjednané XIX. generální konferencí UNESCO v Nairobi,
- Mezinárodní charta ICOMOS pro záchranu historických měst z října 1987, sjednaná na VIII. generálním shromáždění ICOMOS ve Washingtonu,
- Konvence o záchraně architektonického dědictví v Evropě ze dne 3. října 1985, sjednaná v Granadě,
- Konvence o ochraně archeologického dědictví ze dne 16. ledna 1992, sjednaná v La Vallettě,
- Evropská Charta regionálního a prostorového plánování ze dne 20. května 1983, sjednaná v Torremolinos,
- Charta evropských měst a obcí směřující k udržitelnému rozvoji ze dne 27. května 1994, sjednaná v Aalborgu,
- Lipská charta - o udržitelných evropských městech, dohodnuta u příležitosti neformální schůze ministrů na téma městský rozvoj a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. května 2007,
- Marseilleská deklarace „Udržitelné a otevřené město“ - závěrečné prohlášení ministrů členských států EU odpovědných za rozvoj měst, Marseille dne 25. listopadu 2008,
- Rezoluce Rady EU o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C73/04) ze dne 12. 2. 2001,
- Závěry Rady (EU) o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05) ze dne 13. 12. 2008.

3. Vyhodnocení vybraných evropských dokumentů a mezinárodních úmluv

3.1. Rezoluce Rady EU 2001/C 73/04

Název dokumentu
Rezoluce Rady EU 2001/C 73/04 o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí
Datum vydání
12.února 2001
Závěry a cíle dokumentu
Rozhodnutí, které bylo iniciováno v roce 2000 za francouzského předsednictví EU, vyzývá členské státy unie, aby: a) zvýšily své snahy o zlepšení podpory architektury a územního plánování; zvýšily povědomí a vnímání architektury, krajinářské architektury urbanismu tvorby jak mezi veřejnými zadavateli, tak v rámci široké veřejnosti b) braly v potaz specifikum architektonických služeb při rozhodování a přijímání norem v této oblasti c) podporovaly kvalitní architekturu prostřednictvím příkladných kroků ve veřejné výstavbě d) pomáhaly rozvíjet výměnu informací a zkušeností na poli architektury

Přijetím Usnesení Rady Evropské unie o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C 73/04) došlo k završení mnohaletého společného úsilí členských a přidružených států EU (včetně České republiky) o uznání podpory kvalitní architektury a životního prostředí jako jednoho ze zásadních programů politik Evropské unie.

Usnesení Rady EU ukládá, aby pojetí prostoru bylo zohledněno v regionálních a kohezních programech s dopadem na sociální soudržnost a vytváření pracovních příležitostí. Pokládá za důležité prohlubování povědomí o hodnotě architektury, urbanismu a krajinné kultury. Definuje pojem architektura.

3.2. Konference EFAP 2005

Název dokumentu
Závěry konference EFAP konané při příležitosti setkání ministrů kultury EU v Lucemburku
Datum vydání
červen 2005
Závěry a cíle dokumentu
<ul style="list-style-type: none">a) byly postulovány kroky vedoucí k naplňování Usnesení Rady EU 2001/C 73/04b) opakovaně byla připomenuta potřeba přijmout a uplatňovat řízené a cílené vládní politiky směřující ke zvýšení podpory kvalitní architektury, krajinářské architektury a územního plánování v rámci celé společnostic) byly prezentovány výsledky průzkumu o stavu naplňování rezoluce z roku 2001

3.3. Lipská charta

Název dokumentu
Lipská charta o udržitelných evropských městech
Datum vydání
24. a 25. května 2007
Závěry a cíle dokumentu
Ministři členských států EU odpovědní za regionální rozvoj se zavazují: <ul style="list-style-type: none">a) zahájit ve svých státech politickou diskusi o způsobech integrace zásad a strategií Lipské chartyb) použít nástroj integrovaného městského rozvoje a související správy pro její provedení a za tímto účelem vytvořit jakýkoli nezbytný rámec na národní úrovnic) podporovat zřízení vyvážené územní organizace na základě evropské polycentrické městské struktury.

Závěry Lipské charty byly dohodnuty u příležitosti neformálního setkání ministrů EU odpovědných za regionální rozvoj na téma městský rozvoj a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. května 2007.

3.4. Marseillská deklaráce

Název dokumentu
Marseillská deklaráce „Udržitelné a otevřené město“
Datum vydání
25.listopadu 2008
Závěry a cíle dokumentu
Prohlášení ministrů členských států EU odpovědných za rozvoj měst na témata: <ul style="list-style-type: none">a) potřeba urbanistického přístupu veřejných politikb) udržitelný a soudržný integrovaný rozvoj městc) zavádění Lipské charty ve prospěch integrovaného udržitelného rozvoje městd) zvážení klimatické změny v souvislosti s rozvojem městae) prosazování používání politiky soudržnosti ve prospěch integrovaného rozvoje měst

3.5. Závěry Rady EU 2008/C 319/05

Název dokumentu
Závěry Rady EU 2008/C 319/05 o architektuře, přínos kultury pro udržitelný rozvoj
Datum vydání
13. prosince 2008
Závěry a cíle dokumentu
Závěry zdůrazňují, že: <ul style="list-style-type: none">a) architektura jako obor spojující kulturní tvorbu s inovacemi, včetně technologií, je s ohledem na dopad, který má na kulturní stránku měst, ale rovněž na hospodářství, sociální soudržnost a životní prostředí, významným příkladem toho, jakým způsobem může kultura přispívat k udržitelnému rozvojib) architektura je dokladem meziodvětvové povahy kultury vzhledem k tomu, že je ovlivňována řadou veřejných politik a nikoliv pouze politikou v oblasti kulturyc) architektura má při realizaci udržitelného rozvoje měst integrující a inovační úlohu, která však také zejména umožňuje skloubení často odlišných požadavkůd) zachování budov a krajiny a moderní tvorby či požadavků vyplývajících z legitimního očekávání obyvatel a kontroly rozrůstání měst, svou rozmanitostí, kvalitou a kreativitou přispívá ke kulturnímu obohacení a kvalitě života obyvatel měst i k dynamičnosti měst z hlediska hospodářství

Rada EU vyzývá členské státy a komisi, aby společně:

- zajistily opatření navazující na tyto závěry a v roce 2012 podaly zprávu o jejich provádění
- usilovaly o to, aby architektura měla v procesu udržitelného rozvoje integrující a inovační úlohu, a to již ve fázi návrhu projektu týkajícího se výstavby, územního plánování, tvorby krajiny nebo její obnovy

3.6. Konference EFAP 2009

Název dokumentu
Memorandum o vzdělávání
Datum vydání
18. dubna 2009
Závěry a cíle dokumentu
Mezi ministrem školství a předsedou ČKA bylo podepsáno memorandum o vzdělávání: <ul style="list-style-type: none">- spolupráce na přípravě vzdělávacích programů o krajině, vystavěném (urbánním) prostředí a architektuře na všech vzdělávacích úrovních

Ministr MMR prohlásil připravenost České republiky přijmout národní politiku architektury.

3.7. Stockholmská deklarace

Název dokumentu
Stockholmská deklarace a výzva EFAPu pro zasedání OSN v Kodani 12/2009
Datum vydání
2 - 4. prosince 2009
Závěry a cíle dokumentu
Výzva pro vlády evropských a světových zemí, aby přispěly v oblasti stavebnictví k: <ul style="list-style-type: none">a) neutralizaci vlivu uhlíku v nových stavbách do roku 2020b) významným investicím do snižování vlivu uhlíku ve stávajících stavbách do r. 2050c) podpoře kompaktních lidských obydlí, města a metropolí s vysokou kvalitou životad) povzbuzování investic, které směřují do kvality života lidí a jejich potomků prostřednictvím kvalitního vystavěného prostředí a infrastruktury a to vždy se zřetelem na planetární omezené zdroje, na snižování dopadu stavebnictví na životní prostředí lidí

Vypracovala: Ing. arch. Martina Hovořáková

3. Identifikace nejvýznamnějších problémů kvality kultury výstavby, které by mohly/měly být předmětem národního dokumentu

OBSAH:

1. Úvod
2. Hlavní principy a oblasti kultury výstavby, které by měly být předmětem národního dokumentu
 - 2.1. Vystavěné prostředí
 - 2.2. Oblast výchovy a vzdělávání
 - 2.3. Oblast veřejné výstavby
 - 2.4. Oblast obecné podpory architektonické kvality v městském a venkovském prostředí
 - 2.5. Hospodářský a finanční dopad
 - 2.6. Nároky na veřejné rozpočty
3. Závěr

1. Úvod

Dle průzkumů tráví každý občan v budovách až 90% svého času a je tedy důležité, aby budovy splňovaly vysoké nároky na funkčnost, estetický vzhled i trvalou udržitelnost a zároveň měly vztah k prostředí a jeho kulturním hodnotám. S každou stavbou bezprostředně souvisí veřejná prostranství, která je nutno co nejcitlivěji vytvářet a udržovat. Úroveň vystavěného prostředí totiž na první pohled vypovídá o úrovni celé společnosti, ovlivňuje názory jednotlivců a jejich postoje. Aby prostředí, v němž žijeme, vykazovalo ty nejlepší kvality, musíme hledat nejhodnější řešení při jeho utváření. Architektura velkým dílem přispívá k této společenské výstavbě. Politika architektury má za úkol rozvíjet a zlepšovat společnost, v níž žijeme, je potřeba ji vnímat jako neoddelitelnou součást péče o zachování architektonického dědictví.

2. Hlavní principy kvality kultury výstavby, které by měly být předmětem národního dokumentu

2.1. Vystavěné prostředí

Vytvořené vystavěné prostředí – **kulturní krajina našeho státu je syntézou zastavěného (architektura) a nezastavěného (kulturní krajina a segmenty přírodní krajiny) prostředí městského a venkovského**. Kvalita prostředí významně ovlivňuje postoje a chování každého občana i celé společnosti, a to neustále a ve všech oblastech lidské činnosti, zejména sociální, kulturní, ekonomické a environmentální. Celková úroveň architektury a krajiny městského a venkovského prostředí je přímo vnímaným ukazatelem vyspělosti kultury a kulturní identity našeho státu. Zásadním způsobem podmiňuje vnímání státu světovým společenstvím a přímo tak určuje podmínky ekonomicko-sociálního uplatnění v globalizovaném světě.

Tyto důvody zřetelně vypovídají o významu a dopadu stavu architektury (a kulturní krajiny a segmentů přírodní krajiny) na kvalitu životního prostředí občanů. Vzhledem k tomu, že právo na příznivé životní prostředí je jedním z práv uvedených v Listině základních práv a svobod, měl by stát dostatečně podporovat všechny pozitivní tendence vedoucí k zabezpečení tohoto práva. **Hlavním důvodem pro přijetí dokumentu Politiky architektury je proto potřeba deklarace toho, že vláda si je vědoma nutnosti zlepšení podmínek pro vznik a ochranu harmonického a kvalitního vystavěného prostředí**. Kvalitní a vyvážené dílo/vystavěné prostředí vždy vzniká díky celostnímu přístupu architekta, za úzké spolupráce inženýrů a techniků z celé řady oborů. Právě takový přístup má politika architektury podpořit.

Význam kvalitního vystavěného prostředí pro životy občanů je nezanedbatelný, a to jak v subjektivně vnímaných pocitech každého člověka, tak v objektivních ukazatelích. Výstavba a její další údržba (péče o ni) patří mezi hlavní spotřebitele materiálových a energetických zdrojů a významné znečišťovatele životního prostředí, a to nejenom v období realizace, ale v průběhu celého životního cyklu. **Hlavním cílem programu politiky architektury je proto podpora a rozvoj kvalitní architektury vedoucí k udržitelnému rozvoji společnosti (efektivita, úspory, inovace)**.

2.2. Oblast výchovy a vzdělávání

Kvalitní výchova a vzdělávací systém jsou základními předpoklady vyspělého a kulturního vývoje každého státu. Těžištěm působnosti výchovy a vzdělávání v oblasti architektury jsou základní a střední školy, nicméně výchova a vzdělávání by měly tyto hranice přesahovat v obou směrech tak, aby se týkaly celého systému výchovy a vzdělávání od předškolních zařízení až po programy celoživotního vzdělání odborníků i široké veřejnosti.

V rámci předškolního, základního a středního školského systému je cílem zařadit výchovu a vzdělávání v oblasti architektury, zaměřené na kvalitu vystavěného prostředí, do již vyučovaných předmětů a zde je realizovat se všemi souvislostmi komplexně – holistickým přístupem.

Kromě vzdělávání široké veřejnosti, ať již povinného v rámci školní výuky či nepovinného prostřednictvím akcí vzdělávacích institucí a muzeí, by měla politika architektury vést k uplatnění výuky architektury a územního plánování v systému odborného školení pro veřejné činitele státní a místní správy, zejména těch, kteří se podílejí na rozhodování v oblasti územního plánování a architektury.

2.3. Oblast veřejné výstavby

Stát a celý veřejný sektor bude i nadále významným vlastníkem nemovitostí a současně investorem ve výstavbě, tedy vliv veřejné výstavby na charakter a kvalitu životního prostředí je výrazný. Vzhledem k tomu, že i stát je povinen pečovat o úroveň životního prostředí občanů, je důležité, aby veřejná výstavba vykazovala vysokou kvalitu architektonického, technického a ekonomického řešení, naplňovala požadavky trvale udržitelného rozvoje a zlepšovala celkovou kvalitu městského a venkovského prostředí, architektury a krajiny.

V procesu zadávání veřejných zakázek na vyhledání zpracovatele projektové dokumentace je nutné, aby kromě posouzení ceny navrhovaného řešení, výše honoráře a jiných obchodních podmínek **byl výběr založen zejména na posuzování kvality navrhovaného řešení, profesních dovedností architekta, vlivu návrhu na prostředí a nákladů na celý životní cyklus stavby. Je nutné, aby se veřejní zadavatelé při zadávání veřejných zakázek a při rozhodování majícím dopad na kvalitu architektury městského a venkovského prostředí opírali o názory kvalifikovaných odborníků zejména z oblasti architektury, urbanismu a krajinářské architektury. Výběr zhotovitelů projektů veřejných stavebních zakázek by měl být z těchto důvodů prováděn především na základě výsledků architektonických soutěží o návrh, což je v českém i mezinárodním měřítku osvědčený, kvalitu zdůrazňující a transparentní způsob zadávání zakázek,** zejména zakázek v oblasti architektury a územního plánování. Obdobně by měly být architektonické a projektové soutěže využity při zadávání projektů v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Na kvalitu architektury a kulturní krajiny městské i volné a na segmenty přírodní krajiny mají dopad mnohé právní úpravy. Je tedy nezbytné, aby orgány státní správy stejně jako orgány samosprávy při přípravě a aplikaci právních norem dbaly jejich vlivu na kvalitu architektury a kulturní krajiny a segmenty přírodní krajiny v městském a venkovském prostředí.

2.4. Oblast obecné podpory architektonické kvality v městském a venkovském prostředí

Jedním z účelů předložení národního programu politiky architektury je obecná podpora kvalitní architektury a architektonické tvorby. Této podpory může být dosaženo cílenou propagací v rámci vládních a ministerských programů podpory a rozvoje kultury České republiky.

Architektonická tvorba je odjakživa považována za významnou součást umění, a je proto nezbytné, aby jí byl věnován dostatečný prostor také v rámci vládních programů podpory a rozvoje kultury. Významnou úlohu v tomto procesu mohou sehrát média, zejména tisk a televize.

Důležitou součástí podpory architektonické kvality v městském a venkovském prostředí je péče o architektonické dědictví. Stát musí především jasně definovat základní koncepci ochrany architektonického dědictví a zavést do praxe efektivní způsoby financování celé koncepce. Ochrana a péče o architektonické dědictví musí nejen respektovat význam, rozmanitost a bohatství dochovaného kulturního dědictví, ale zároveň umožňovat uchování a rozvoj města a vesnice jako živoucího organismu, jehož vývoj není ukončen. Zároveň nová architektonická tvorba musí rozvinout škálu výtvarných prostředků zajišťujících harmonii s prostředím, které se společnost rozhodla chránit. Program má přispět ke sblížení přístupů obou oblastí.

2.5. Hospodářský a finanční dopad, který by měl být součástí navrhovaného programu

Navrhovaný program vládní politiky architektury by měl ve svém důsledku nejen ovlivnit kvalitu vystavěného prostředí, ale zároveň působit pozitivně na celkovou úroveň stavebního sektoru a celého hospodářství. Stavební sektor tvoří nezanedbatelný podíl na hodnotě HDP a na zaměstnanosti v ČR (r. 2010 byl v ČR stavební sektor 6,5% HDP a zaměstnával 9% osob). Jedním z úkolů navrhovaného programu vládní politiky architektury by mělo být celkové zvýšení kvality stavebního sektoru a tím i zvýšení jeho konkurenceschopnosti na evropském trhu i v globálním kontextu.

Dlouhodobých finančních úspor z veřejných rozpočtů lze dosáhnout důsledným dodržováním postupů při zadávání veřejných zakázek, a to především zohledněním celkových nákladů na stavby v průběhu jejich životních cyklů. V současnosti je do nákladů na provoz, údržbu a renovaci často investováno mnohonásobně více prostředků než na samotnou výstavbu budovy.

3. Nároky na veřejné rozpočty

Přijetí národního programu vládní politiky architektury není přímo spojeno s čerpáním prostředků ze státního rozpočtu či z rozpočtů územních samospráv.

Ekonomický přínos podpory architektury a stavebnictví je však významný. Dostupné studie vyčíslují multiplikační efekt stavebnictví na zaměstnanost koeficientem 3,2 - 3,5, tj. 1 mil. Kč

Úkol č. B.2/ÚP
Zvyšování kultury výstavby – Evropské Fórum Politik architektury (EFAP)

investovaný do stavebnictví generuje potřebu 3,2 – 3,5 pracovníků ve stavebnictví, v návazných průmyslových činnostech. Z provedených analýz vyplynulo, že z každých 100 mil. Kč vložených do stavebních investic jsou daňové a ostatní přínosy do veřejných rozpočtů cca 55,5 mil. Kč (údaje z r. 2006).

4. Závěr

Přijetím dokumentu Politika architektury ČR - národní program stavební kultury by se Česká republika zařadila mezi země, jejichž vlády se výslovně přihlásily k vědomé odpovědnosti za utváření krajiny a urbánního prostředí a deklarovala by, že v souladu s usnesením Rady EU přikládá tvorbě kvality městského a venkovského prostředí patřičný význam.

Je nutno zdůraznit, že připravovaná politika architektury je v souladu s již přijatými politikami v ČR a je chápána v souvislostech a pozitivní synergii zejména s:

- Politikou územního rozvoje České republiky (usnesení Vlády ČR ze dne 20. 7. 2009 č. 929 o Politice územního rozvoje České republiky 2008)
- Zásadami urbánní politiky schválené usnesením vlády ze dne 10. května 2010 č. 342
- Strategií regionálního rozvoje ČR schválenou usnesením vlády ČR č. 560 ze dne 17. 5. 2006 (pro roky 2007 – 2013)

Prostřednictvím vlastního národního programu stavební kultury by mělo být dosaženo uplatňování kvalitní politiky architektury tolik potřebné pro rozvoj měst, venkova a kulturní krajiny s respektem k národním a místním specifikům jednotlivých oblastí v České republice.

Vypracovala: Ing. arch. Martina Hovořáková